

INSTITUTUL REVOLUȚIEI ROMÂNE
din Decembrie 1989

Caietele
Revoluției

Nr. 6(31) /2010

DOSAR

Inventatorul robotului telefonic ce dă ora exactă, deposedat abuziv de premiul Academiei Române

În legătură cu articolul referitor la modul în care s-a anulat atribuirea unuia dintre premiile Academiei Române, pe anul 1996, la Secția Informatică, cărții „Vorbirea artificială – Aplicații în industrie și telecomunicații”, Editura Mirton, Timișoara, 1996, articolul preluat de publicația *Caietele Revoluției*, din publicația săptămânală timișoreană „Opinia Timișoarei”, numărul 119, anul III, 16-22 septembrie 2010, dată fiind contribuția autorului cărții în cauză, la înfăptuirea Revoluției Române din Decembrie 1989, precum și calității sale de membru al Colegiului Național de Conducere al IRRD, am solicitat un scurt interviu și domnului Lorin Fortuna, autorul cărții.

– Domnule Fortuna, de ce credeți că vi s-a anulat, de fapt, acordarea Premiului Academiei Române, pe anul 1996, pentru cartea dvs. „Vorbirea artificială – Aplicații în industrie și telecomunicații”?

– Răspunsul oficial, dat atunci, de către dl. academician Mihai Drăgănescu, a fost acela că, dumnealui, în calitate de președinte al Secției de Informatică a Academiei Române – investit însă în această funcție, după ce se efectuase jurizarea și se stabilise că unul dintre cele două premii ale respectivei secții să fie acordat cărții mele (președinte al Secției de Informatică fiind academicianul Dan Dascălu) – a justificat, în cadrul unei audiențe pe care i-am solicitat-o, pentru a-l întreba de ce s-a anulat, în acel an, premiul pe care eu ar fi trebuit să-l primesc, s-a justificat prin aceea că s-a conformat unei

indicații a președintelui de atunci al Academiei Române, Eugen Simion (jurizarea și acordarea premiilor Academiei Române pentru anul 1996 efectuându-se în a doua parte a anului 1997). Acesta, dezamăgit de sumele modeste oferite ca premii în bani Asociației Premiilor Academiei (care erau totuși, din câte îmi amintesc, cuprinse între 1 și 2 milioane de lei, sume considerabile la acea vreme) a propus președinților de secții ale Academiei Române, reducerea numărului de premii, și cumulara sumelor în bani astfel nealocate, la sumele în bani oferite beneficiarilor ale căror premii nu s-au anulat. La această motivație am replicat că dacă mi s-ar fi adus la cunoștință problema în cauză, aș fi fost în măsură să procur, prin sponsorizări, o sumă cu mult mai mare decât cea rezultată prin anularea premiului ce-mi fusese atribuit, fapt care ar fi rezolvat mult mai convenabil, respectiva problemă. La remarcă mea, academicianul Mihai Drăgănescu, a obiectat că faptul era deja consumat și că, dacă doream, putem să fac contestație.

În situația în care restul premiilor se acordaseră deja, într-un cadru festiv, acelor beneficiari care avuseseră „șansa” ca premiile ce le-au fost acordate să nu le fie anulate, pentru a rămâne astfel niște bani cu care să fie suplimentate premiile rămase, mi-am dat seama că și o eventuală contestație, ar fi ajuns probabil să fie analizată și rezolvată tot de către academicieni și președinți cu mentalitatea lui Mihai Drăgănescu, respectiv, a lui Eugen Simion, așa că am renunțat să mai fac contestație.

Doresc, însă, să vă spun că această nedreptate care mi s-a făcut, o consider cea mai

dură și nedreaptă lovitură pe care a trebuit s-o suport după confiscarea și deturnarea Revoluției Române din Decembrie 1989, considerând-o motivată, de fapt, de ostilitatea cu care eram încă privit, pe atunci, de către foștii componenți ai Guvernului Roman, în calitate de timișorean și participant autentic la Revoluție, dar și de opozant și acuzator marcant al modului fraudulos în care, după încheierea Revoluției Române din Decembrie 1989, conducerea centrală a FSN confiscase practic puterea în stat, de la cei care – prin organizarea, declanșarea și conducerea

revoluției, până la căderea fostului regim comunist-ceaușist – erau nu doar legitimați din punct de vedere revoluționar, ci și cei mai îndreptățiți să preia puterea în stat și s-o exercite. Consider că, dacă nu aș fi avut ghinionul ca în funcțiile de conducere menționate anterior în cadrul Academiei Române, să ajungă cele două personaje menționate – Mihai Drăgănescu, respectiv Eugen Simion (care au beneficiat din plin de sprijinul politic al conducerii centrale a FSN pentru a ocupa funcțiile de conducere în cauză), aș fi putut figura și eu printre deținătorii unui premiu al Academiei Române.

*

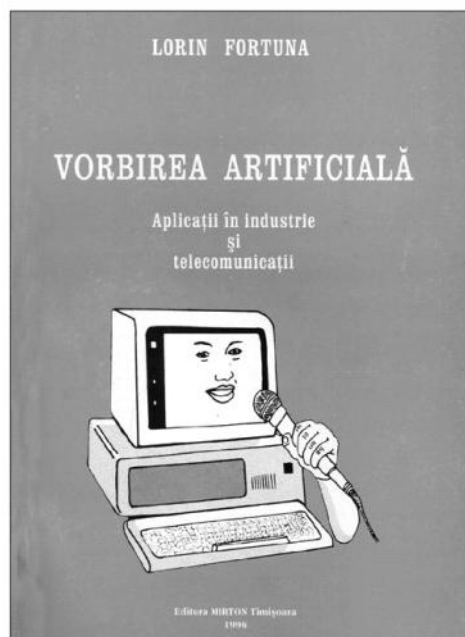
Inventatorul robotului telefonic ce dă ora exactă, deposedat abuziv de premiul Academiei Române

Invenția unui timișorean care a fost aplicată cu succes, timp de aproape 20 de ani, de Ministerul Telecomunicațiilor a fost la un pas să fie răsplătită cu premiul Academiei Române, însă o anumită conjunctură politică a făcut ca una dintre cele mai importante distincții ce se pot acorda pionierilor dintr-un anumit domeniu să nu mai ajungă la Timișoara. Revoluționarul Lorin Fortuna, fost conferențiar universitar la Universitatea Politehnică, este autorul robotului telefonic care, ori de câte ori se suna la 958, cu o voce omenească de tip feminin, ni se spunea ora exactă. Această invenție a fost realizată în

cadru unui contract de cercetare, încheiat înainte de 1989, între unitatea de învățământ superior din Timișoara și Ministerul Telecomunicațiilor. Beneficiarii acestui sistem cu vorbire artificială pentru telecomunicații au fost atât de încântați de utilitatea sa practică, încât l-au introdus în rețea la puțin timp de la ultimele demonstrații experimentale. Robotul de transmitere prin telefon a orei exacte „made in Timișoara” a fost montat în cadrul Direcției de Telecomunicații a Municipiului București, în Palatul Telefoanelor, iar între 1989 și 2008 a dat ora exactă în toată țara...

Robotul „958“, propus pentru premiul Academiei Române

Colectivul Catedrei Electronică, Automatică și Măsuri din cadrul Institutului Politehnic Timișoara, unde Lorin Fortuna a devenit cadrul didactic în anul 1976, a realizat, în premieră națională, mai multe invenții în domeniul prelucrării vorbirii. Este vorba despre primul aparat ce permite recunoașterea automată a vorbirii, pentru un vocabular limitat și mai mulți vorbitori (1983), primul sistem de dialog în timp real om-calculator (1984), primul sistem de comandă pentru roboți prin intermediul vorbirii (1985), precum și primul sintetizator automat de vorbire, destinat realizării unui serviciu special, în cadrul rețelei telefonice naționale. Ulterior, robotul de la 958 a fost „personajul principal” din lucrarea „Vorbirea artificială – Aplicații în industrie și telecomunicații”, scoasă de Lorin Fortuna, în anul 1996, la Editura Mirton. Lucrarea a fost extrem de apreciată de specialiștii în domeniu și, prin urmare a fost propusă și susținută pentru a participa la selecția în vederea acordării premiilor Academiei Române pe anul 1996. „Cartea se referă la domeniul vorbirii artificiale, domeniu de mare actualitate și în prezent, atât în ceea ce privește cercetarea, cât și aplicațiile în diverse domenii. Lucrarea are la bază o experiență îndelungată în domeniul cercetării, materializată prin mai multe contracte de cercetare, brevete de invenție obținute, precum și două premii la saloane naționale de inventică. Din punct de vedere aplicativ, lucrarea prezintă principalele tipuri de aplicații ale analizei și sintezei vorbirii, implementate cu ajutorul logicii programate de uz general sau specializat. Printre aplicațiile prezentate figurează și rezolvarea unor teme de cercetare, cu aplicații la scară națională, din care se poate exemplifica robotul telefonic pentru anunțarea orei exacte, cu care este dotat serviciul special al Rețelei Telefonice Naționale, apelabil prin indicativul 958”, spun prof. dr. ing. Ioan Naforniță, șeful Catedrei de Telecomunicații din cadrul Institutului Politehnic Timișoara, și conf. dr. ing. Alexandru Isar, în

referatul prin care propun și susțin „Vorbirea artificială” pentru a participa la selecția în vederea acordării premiilor Academiei Române pe anul 1996. Pledoaria celor doi specialiști timișoreni a completat recomandarea prof. dr. ing. Adelaida Mateescu, de la Institutul Politehnic București, îndrumătoarea de doctorat a lui Lorin Fortuna, care apreciază că „sintetizatoarele de vorbire experimentate și în mare măsură concepute de autor, precum și aplicațiile în telecomunicații, dintre care robotul pentru transmiterea orei exacte prin telefon, realizate de autor, constituie o validare a valorii cercetărilor lui Lorin Fortuna”. De asemenea, o vorbă bună pentru cercetătorul timișorean pune și academicianul Toma Dordea, președintele Filialei Timiș a Academiei Române, care propune încadrarea cărții potențial premiabile la secțiunea Informatică.

PREFAȚA

Lucrarea de față este rezultatul unei activități de cercetare-docuștare susținută de autor pe parcursul ultimului deceniu. Afi în cadrul specializării la doctorat că și în calitate de cadru didactic dr.ing. Lorin Fortuna a abordat cu pasiune de cercetător dar și cu simț înțelegere problemele de prelucrare a vorbirii și aplicarea lor în deosebi în telecomunicații. Cunoștințele acumulate, experiența și realizările autorului sunt prezentate în această lucrare care reflectă mai ales în partea sa finală personalitatea autorului.

Deși analiza și sinteza vorbirii au constituit pentru specialiști probleme de mare interes încă din anul '50, domeniul și-a atins maturitatea abia după deceniul '70, odată cu dezvoltarea tehnicii moderne de calcul. În deceniul următor odată cu apariția și dezvoltarea procesoarelor de semnal, metodele numerice de prelucrare a semnalelor și tehnologiilor moderne au permis realizarea unor aplicații spectaculoase de sinteză a vorbirii precum și unele succese importante în recunoașterea vorbirii. Eforturile de cercetare actuale încearcă să apropie momentul în care omul se va putea adresa calculatoarelor, direct, prin vorbire.

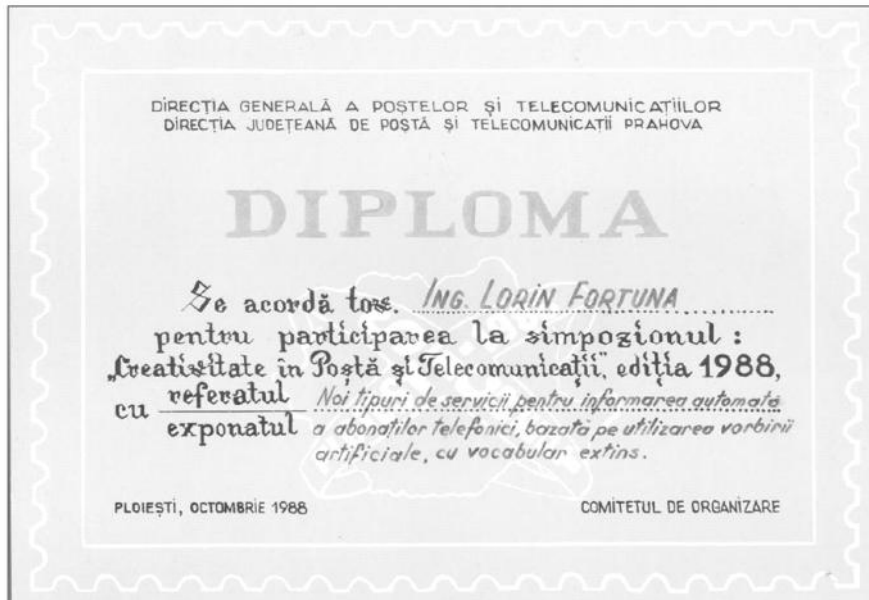
Lucrarea oferă cititorului conține în primele două capitole un sumar al cunoștințelor fundamentale legate de producerea și prelucrarea semnalului de vorbire. Următoarele două capitole sunt consacrate metodelor de sinteză și analiză a vorbirii. Capitolul referitor la sinteza vorbirii prezintă principalele metode cunoscute, insistându-se asupra metodelor bazate pe predicția linară. Analiza vorbirii este abordată prin analiza numerică urmărindu-se îndeosebi metodele programabile și modalitățile de implementare a acestora prin sisteme de calcul de uz general dar și prin procesoare de semnal.

Capitolele 5 și 6 reprezintă partea originală a lucrării în care autorul este prezent prin cercetările și realizările personale. Sunt prezentate sintezele de vorbire experimentate și în mare măsură concepute de autor, precum și aplicațiile în telecomunicații din care case, roboți pentru transcrierea oricui exacte prin telefon realizat de autor a constituit o validare a valorii cercetărilor sale.

Lucrarea se adresează în principal specialiștilor din domeniile electronicii, automaticii și telecomunicațiilor, abordând o tematică de mare actualitate pentru dezvoltarea sistemelor moderne de comunicație precum și a sistemelor multimedia.

Considerăm că lucrarea este interesantă nu numai ca o sursă de documentare ci și ca un stimul pentru înțelegerea cercetării și pentru inginerii pasionați de aplicațiile vorbirii în cele mai diverse sisteme generate de tehnologia modernă.

Prof.dr.ing. Adelaida Mateescu

APRECIERE

asupra cărții: **Vorbirea Artificială - Aplicații în industrie și telecomunicații**, autor **Lorin Fortuna** în vederea participării la selecția pentru acordarea premiilor Academiei Române pe anul 1996.

Având în vedere hotărârea Colegiului Catedrei de Telecomunicații din data de 03.06.1997, subsemnatul prof.dr.ing. Ioan Natorniș și conf.dr.ing. Alexandru Isar am procedat la analiza cărții susmenționate, constatând următoarele:

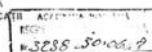
1. Cartea se referă la domeniul vorbii artificiale, domeniul de mare actualitate în prezent, atât în ceea ce privește cercetarea, cât și aplicațiile în diverse domenii.
2. Materia tratată de autor se referă la analiza și sinteza semnalului vorbit, fiind împărțită în 7 capitole și o anexă.
3. Lucrarea are la bază experiență îndelungată în domeniul cercetării, materializată prin mai multe contracte de cercetare, brevete de invenție obținute, precum și două premii la sașoane naționale de invenții. (Iaji - 1989 și Patru Neamț - 1988).
4. Din punct de vedere teoretic, lucrarea abordează metoda core ctare. În prezent, la baza analizei și sintezei vorbii, aducând și o serie de contribuții originale în domeniu, certificate prin acordarea unor brevete de invenție.
5. Din punct de vedere aplicativ, lucrarea prezintă principalele tipuri de aplicații ale analizei și sintezei vorbii, implementate cu ajutorul legii programate de uz general sau specializat, la care autorul își aduce de asemenea o serie de contribuții originale, în domeniul telecomunicațiilor.
6. În cadrul lucrării sunt prezentate o serie de programe performante de analiză și sinteză a vorbii, realizate și utilizate în cadrul activității de cercetare științifică, coordonată de autor, precum și o serie de rezultate experimentale obținute privind analiza și sinteza, prin diferite metode, a vorbii, referitoare la segmente de cuvinte și cuvinte ale limbii române.
7. Lucrarea este însoțită de o bogată bibliografie, însumând 100 titluri, în care sunt incluse și referințe de ultimă oră, precum și mai multe licențe și brevete de invenții în care autorul cărții figurează ca autor unic, prin autor sau coautor.
8. Prin unele aplicații prezentate figurează și rezolvarea unor teme de cercetare, cu aplicații la scară națională, din care se poate exemplifica robotul telefonic pentru anunțarea orei exacte, cu care este dotat serviciul special al Rețelei Telefonice Naționale, apelat prin indicativul 956.
9. Cartea a apărut la editura timpoveană MIRON, care s-a remarcat și prin publicarea altor cărți tehnice de valoare.
10. Cartea este prețată de una din cele mai importante personalități științifice și didactice a învățământului universitar românesc de Telecomunicații, d-na prof.dr.ing. Această Mateescu, de la Universitatea "Politehnica" București, care o recomandă cercetătorilor și inginerilor ca "laborând o tematică de mare actualitate pentru dezvoltarea sistemelor moderne de comunicații", în care "autorul este prezent prin cercetările și realizările personale".

În consecință, apreciem că lucrarea susmenționată îndeplinește condițiile necesare pentru a fi propusă și susținută pentru a participa la selecția în vederea acordării premiilor Academiei Române pe anul 1996.

Timișoara
07.06.1997

prof.dr.ing. Ioan Natorniș *[Signature]*
conf.dr.ing. Alexandru Isar *[Signature]*

UNIVERSITATEA "POLITEHNICA" TIMISOARA
FACULTATEA DE ELECTRONICĂ ȘI TELECOMUNICAȚII
Nr. 211.../26.06.1997

Către

ACADEMIA ROMÂNĂ

Vă facem cunoscut prin prezenta că, la solicitarea colectivului Catedrei de Telecomunicații din cadrul facultății noastre, în ședința Consiliului Profesional al Facultății de Electronică și Telecomunicații, din data de 6.06.1997, s-a luat în discuție problema acordării unei recomandări în vederea prezentării cărții:

Vorbirea artificială - Aplicații în industrie și telecomunicații
autor **Lorin Fortuna**

la selecția pentru acordarea premiilor Academiei Române pe anul 1996.

Având în vedere aprecierea favorabilă făcută de către colectivul Catedrei de Telecomunicații, precum și faptul că autorul lucrării este cadru didactic al facultății noastre, deslășuțându-și activitatea de cercetare științifică în cadrul unui colectiv de cercetare, al cărui conducător este și în care s-au obținut rezultate remarcabile, de-a lungul timpului, Consiliul Profesional a avizat favorabil solicitarea catedrei susmenționate, hotărând să recomande și să susțină lucrarea: **Vorbirea artificială - Aplicații în industrie și telecomunicații**, autor Lorin Fortuna, în vederea participării la selecția pentru acordarea premiilor Academiei Române pe anul 1996.

Anexăm în copie documentele care au stat la baza adoptării acestei decizii.

Cu stimă și considerație,

Prof. dr. ing. Alimpe Ignea
[Signature]

Anularea premiului, o reacție a Guvernului Roman împotriva celor ce-i contestau legitimitatea

După jurizarea academică finală, Lorin Fortuna a fost anunțat că, împreună cu un alt cercetător, de la Institutul Politehnic București, este fericitul câștigător al unui premiu al Academiei Române, la Secția Informatică. Robotul 958 convinsese juriul format din academicieni că performanțelor obținute de candidatul de la Timișoara sunt, într-adevăr, dintr-un domeniu de vârf.

„Eram foarte bucuroși! Premiul Academiei Române reprezintă suprema consacrare profesională pentru un inginer. Mă pregăteam să

sărbătoresc evenimentul, când, într-una din zile, am fost anunțat de secretarul științific al Academiei Române din acea vreme, Ștefan Iancu, că premiul meu s-a anulat. Am rămas perplex! Imediat m-am urcat în tren și am plecat la București pentru a cere explicații. În cadrul unei audiențe la academicianul Mihai Drăgănescu, președintele Secției de Informatică, din cadrul Academiei Române, am fost anunțat că unul dintre cele două premii de la Secțiunea Informatică a fost anulat, iar din evaluarea celor două lucrări care ar fi trebuit premiate, cea a candidatului din București s-a dovedit a fi, evident, mai valoroasă. Mi s-a explicat că din rațiuni ce țineau de valoarea în bani a premiilor, din două s-a făcut numai unul. Cu puțin timp înainte de luarea acestei măsuri, Eugen Simion, președintele de atunci al Academiei Române, deplângea valoarea redusă a premiilor, în bani, dând ca exemplu indemnizația primită de Octavian Goga, când a primit înalta distincție, care cu banii primiți pe un premiu și-a construit o parte din conacul de la Ciucea”, ne-a declarat Lorin Fortuna.

În viziunea sa, desființarea premiului poate fi pusă pe seama rivalității dintre București și Timișoara, mai cu seamă după ce s-a reclamat faptul că Bucureștiul a confiscat Revoluția, dar și ca o reacție a Guvernului Roman împotriva celor ce-i contestau legitimitatea. Ca argument la această explicație, Fortuna a amintit că academicianul Mihai Drăgănescu a fost prim-vice-prim-ministru în Guvernul Roman...

Gheorghe ILAȘ

(Articol preluat din „Opinia Timișoarei”, 16-22 septembrie 2010, nr. 119, pag. 5)

*